

(Németország, 2022. május 9–12.)

Tóth Dóra

A Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum (továbbiakban: MKVM) két munkatársával, Fekete Barbara muzeológussal és Cziráki Melinda múzeumpedagógussal az Erasmus+ Adult Education programnak köszönhetően két nap továbbképzésen vehettünk részt a németországi Marbach múzeumaiban 2022. május 10–11. között. Látogatásunk során Vera Hildenbrandt intézményvezető asszony és Verena Staack múzeumpedagógus (*Literaturmuseum der Moderne*), illetve Helmuth Mojem tudományos munkatárs (*Deutsches Literaturarchiv Marbach*) tartottak számunkra szakmai vezetéseket.

Első utunk a Schiller szülőházába, a *Schillers Geburtshaus*-ba vezetett. A kiállítás rendkívül kevés tárggyal dolgozott, a szűk, 18. században épült ház terei így szinte megteltek a középre állított vitrinekkel, mégsem keltettek zsúfoltságot. A kiállítótereket nem modernizálták, a meszelt falak és fa gerendák adták a fő látványelemeket. A vitrinek ebbe a látványba olvadtak bele: fehér, tejüveggel bevont, egyszerű téglalap alapú, magas tárolók. A vitrinek nem csak harmonikusak voltak a kiállítás látványával, de muzeológiai szempontból is kifogástalanok,

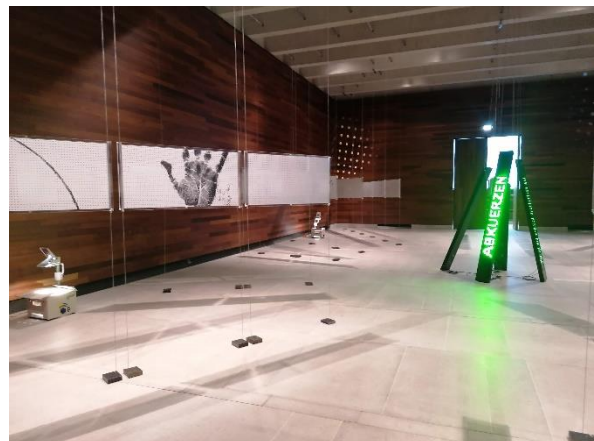
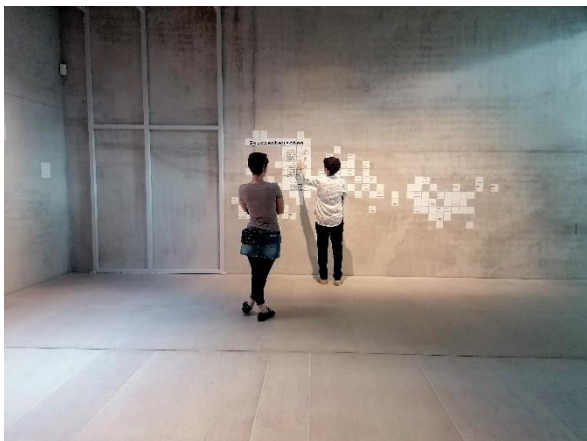
hiszen a tárgyakat kellemes magasságban, egy alacsonyabb felnőtt, gyermek számára is megfelelően helyezték el, a tárgyakat szórt fény világította meg.

A kevés okoseszközt is finoman építették be ezekbe a tárolókba, nem terelte el a figyelmet a tárgyról, de megfelelő mennyiségű, releváns információt tartalmaztak a házról, Schillerről és a Marbach környékéről. A kiállítást jól meghatározott szempontok szerint építették fel, melyben a fő szerepet Schiller mellett az épület és a tárgyak kapták.

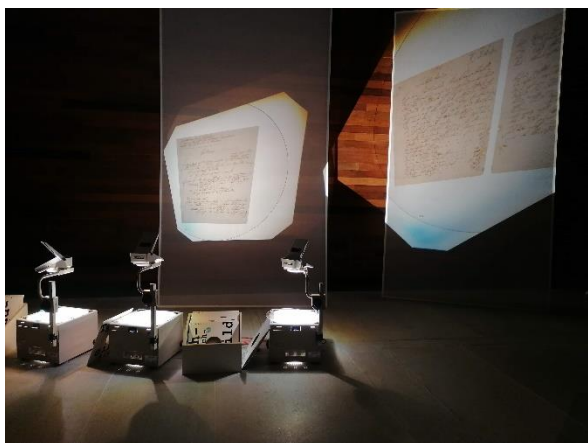
A város több pontján telefonnal leolvasható QR-kódokat találtunk. Ezeket leolvassva egy egyénileg végezhető városi túrát van lehetősége a látogatónak végigjárnia. Ennek a sétának gyerekekre optimalizált változatát is elkészítették.

Ugyanezen a napon **Vera Hildenbrandt** intézményvezető asszony tartott nekünk tárlatvezetést a *Literaturmuseum der Moderne* kiállításában: a *punktpunktommastrich* (Az írásjelek rendszere az Irodalom Archívumában), *Schiller, Hölderlin, Kerner, Mörike* és a *Die Seele 2* kiállításokban.

Fő kiállításuk jelenleg a *punktpunktommastrich*, mely az írásjeleket és az írás jeleit állítja középpontba. A különböző termekben különböző problémákat jártak be: az írásjelek szerepét kortárs képzőművészek, nyelvészek, irodalmárok és irodalomtörténészek interpretációjában; az olvasási szokások és változásai és a szövegkutatások új eredményeit is bemutatták. Az írásjelek, a kódok egyszerre érdekes kísérleti nyelvészeti és vizuális szempontból is: a nyelv, a kánonképzés és a művészet összekapcsolódását, interdiszciplináris bemutatását célozták meg. A modernséget nem az okoseszközök használata jelentette, hanem a nyelv, mint téma újfajta megközelítése, a letisztult kiállítási terek, és talán a legfontosabb: a kutatás kérdéseit a kurátorok nem tartották meg maguknak, hanem a kiállítás szerves részévé tették őket, a látogatókat is folyamatos gondolkodásra, saját válaszokra inspirálva.

Emellett, jelenleg a felújítási munkák miatt a *Literaturmuseum der Moderne* épületében rendeztek be egy kedvcsináló, emlékeztető tárlatot a *Schiller-Nationalmuseum* anyagaiból a zárvatartás idejére. A kiállítást „terepasztalokon” rendezték be, ezzel is imitálva a költözést. Egy-egy tárgy, szöveg segítségével bontották ki *Schiller*, *Hölderlin*, *Kerner* és *Mörike* személyét, stílusát, szakmai útját. Az összes kiállításra jellemző volt, de itt is erősen kidomborodott az a szándék, hogy a látogató kérdéseket tegyen fel, és ahhoz kapcsolatokat keressen. Az interaktivitást is kevert módon hozták létre: vetítőgépeken cserélhető műanyag lapokra nyomták rá a *Schiller-Nationalmuseum* legfontosabb műtárgyait. Amellett, hogy a kiállításban használják ezt a technikát, a múzeumban tartott előadások során is hasznát veszik, de a tudományos kutatást is elősegítik.

A *Die Seele 2* az Archívum anyagait mutatta be: képzőművészeti anyagokat, hagyatékokat egy jól átlátható, kronologikus sorrendben, de nem figyelmen kívül hagyva a szerzők egymásra való hatását. A legtöbb digitális fejlesztés és tartalom ezt a kiállítást gazdagította, ami egyrészt arra szolgált, hogy a hosszú kéziratsorokat animálja, olvashatóvá és ez által élvezhetővé tegye, történeteket mesélhessen el a látogatóknak anélkül, hogy azzal meg kelljen törni a kiállítás látványtervét, emellett segítette az egyéni látogatók értelmezését is. A látogatók használhattak még két okosasztalt, amihez meghatározott számú dokumentumot digitalizáltak, ami még több lehetőséget adott a kutatási eredmények bemutatására.

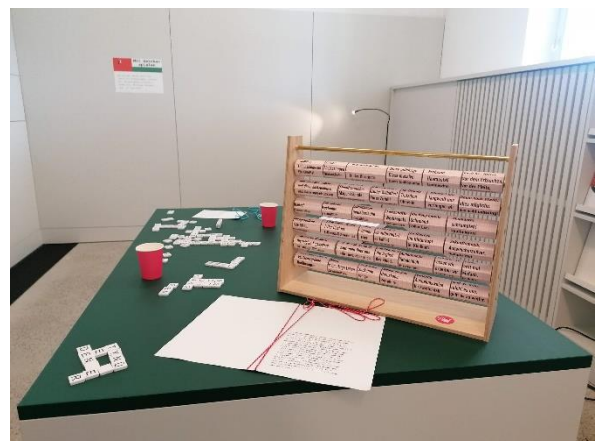
Második napunkon a *Literaturmuseum der Moderne* múzeumpedagógusa, **Verena Staack** mutatta be a múzeum pedagógiai programját.

Fő profiljuk a hagyományos tartalmak, a német irodalmi kánon/tananyag megjelenítése, értelmezése és bemutatása közös gondolkodás során. A múzeumi foglalkoztatóban a nyelv alap egységeire építő játékokkal találkoztunk, betűkből, szavakból, szimbólumokból, rímekből felépülő játékokkal foglalkoztatják a legkisebbeket.

A kiállításokhoz csak utólag készítettek foglalkozásokat, ami nem ront azok minőségén, de megnehezíti, más nézőpontból folyamatos kreativitás ösztönzi a közönségkapcsolati munkatársakat.

Programjaik között tehetséggondozó program (KulturAkademia), tárlatvezetés és akciónapok (Museum AktionsTage) is szerepelnek Míg a gyerekeknek az érdeklődés felkeltése, a tehetséggondozás és a kreativitás támogatása volt a fő szempont, addig a felnőtteknél a tudás átadása és a szórakoztatás, sokszor meghökkenítő párosításokkal: például egy workshop után gyerekek tartanak tárlatvezetést a kiállításokban.

Verena bemutatója megerősített abban, hogy az intézmény magára is kísérleti, folyamatosan változó, játékos, kérdezni merő intézmény, és ezt szeretné átadni a látogatóknak is.

Utolsó szakmai programunk a *Deutsches Literaturarchiv Marbach*-ba vezetett, ahol az intézmény tudományos munkatársa, **Helmuth Mojem** vezetett minket körbe. Az impozáns, föld alatti raktárban bemutatta rendszerezési elveiket, amik rendkívül könnyűvé teszik a kutatást: egyszerre kiadók, írók, témák és korszakok szerint is rendezik gyűjteményüket, átfogó rendszerben. Gyűjtőkörük a teljes német irodalom, kiemelten a felvilágosodás korát, Schillert, a modern német irodalmat és a helyi szerzők munkáit gyűjtik. Ennek eredményeképp a jelenlegi épületet kezdik kinőni, egy plusz raktár építését tervezik az épületegyüttes közelében.

A tárolás a legmodernebb és a műtárgyak számára legkedvezőbbben történik: a föld alatt, folyamatos hő- és páratartalommal, napfény kizárásával, nem poroló felületek használatával (beton és fém), az érzékeny anyagokat savmentes dobozokban tartva. A textileket, plakátokat térképszekrényben tartják, míg a kedvező körülmények lehetővé teszik, hogy halotti maszk gyűjteményüket egy polcrendszeren, csak függönnyel eltakarva tárolják. A relikviáikat szekrényben helyezték el, de szintén csomagolás nélkül.

A kutatókat az Archívum szabadpolcos olvasótermében szolgálják ki, de a rendszeresen visszatérőknek lehetőségük van saját szobákat igényelni, ahol elzárva tarthatják kutatási anyagaikat.

Mind a raktár, a gyűjtemények és a kutatóterek (vendég és munkatársi) a legpraktikusabb módon rendezettek. A savmentes dobozok könnyen nyithatók, jól feliratozottak, így nincs szükség a dobozok kiemelésére, azok mindig rendszerben maradhatnak a polcokon. A kutatószobák polcai is ezen az elven készültek: kihúzhatóak, így a dobozt kinyitva rögtön egy olvasó- és tárolófelületre helyezhetők, nem kell hozzá külön munkaasztalt keresni. A rendszerezés végtelenül egyértelmű, könnyen átlátható, ezzel is segítve a kutató munkáját, vonzóvá téve az intézményt a tudományos munkára.

